10.10.2022

Eduskunnan ympäristövaliokunnan kuuleminen 11.10.2022

Asia: U 76/2022 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi luonnon ennallistamisesta (ennallistamisasetus)

Vesienhoidon suhde EU:n ennallistamisasetukseen

Suomen sisävesien ja Itämeren lajien ja luontotyyppien tilaan ovat vaikuttaneet erityisesti rehevöityminen ja vesirakentaminen ja monien luontotyyppien ja lajien suojelutaso ei ole suotuisa. Tästä syystä vesiluonnon tilan paraneminen riippuu erityisesti valuma-alueelta tulevien paineiden vähentämiseen tähtäävistä toimista, jotka on tunnistettu vesienhoitosuunnitelmissa.

Valtioneuvosto hyväksyi joulukuussa 2021 laaja-alaisessa sidosryhmäyhteistyössä valmistellut alueelliset vesienhoitosuunnitelmat vuosille 2022-2027. Niissä on tunnistettu vesien hyvän tilan saavuttamiseksi tarvittavat toimenpiteet, joilla vähennetään rehevöitymistä aiheuttavaa ravinnekuormitusta ja lievennetään vesirakentamisesta vesiympäristölle aiheutuvia haittoja. Vesienhoidon toimenpiteiden toteuttamisella saavutetaan suurelta osin vesiluonnon suotuisa suojelutaso.

Vesienhoito

Vesienhoidon suunnittelu perustuu vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettuun lakiin (1299/2004), jolla on toimeenpantu EU:n vesipuitedirektiivi. Manner-Suomi on jaettu seitsemään vesienhoitoalueeseen, joille elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset laativat vesienhoitosuunnitelmat ja alueelliset toimenpideohjelmat. Vesienhoidon tavoitteena on kaikkien pinta- ja pohjavesien hyvä tila, eikä niiden tila saa heikentyä. Vesienhoitosuunnitelmat päivitetään kuuden vuoden välein.

Vesienhoidon kustannukset

Vesienhoitosuunnitelmissa on arvioitu[1], että kaikista vesienhoidon toimenpiteistä aiheutuu noin 1,7 miljardin euron vuotuiset kustannukset, joista 1,15 miljardia aiheutuu niistä toimenpiteistä, joita jo pannaan toimeen EU:n tai kansallisen lainsäädännön perusteella.

Näiden lakisääteisten toimenpiteiden lisäksi hyvän tilan saavuttamiseksi tarvittavien toimenpiteiden kustannukset ovat yhteensä noin 570 miljoonaa euroa

[1] Ehdotus valtioneuvoston päätökseksi Vuoksen vesienhoitoalueen, Kymijoen−Suomenlahden vesienhoitoalueen, Kokemäenjoen−Saaristomeren−Selkämeren vesienhoitoalueen, Oulujoen−Iijoen vesienhoitoalueen, Kemijoen vesienhoitoalueen, Tornionjoen kansainvälisen vesienhoitoalueen ja Tenon−Näätämöjoen−Paatsjoen kansainvälisen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmista vuosiksi 2022−2027. Perustelumuistio. https://valtioneuvosto.fi/delegate/file/99495

vuosittain. Näitä toimenpiteitä toteutetaan eri toimialoilla käytössä olevilla rahoitusvälineillä. Näiden toimenpiteiden rahoituksesta puuttuu tällä hetkellä vuositasolla arviota 160 miljoonaa euroa, josta valtiontalouteen kohdentuu noin 90 miljoonaa euroa.

Vesienhoidon toimenpiteiden toteutus

Vesiensuojeluun on saatu viime vuosina lisämäärärahoja, joita on käytetty tehokkaasti vesiensuojelun tehostamisohjelmassa (Veden vuoro) muun muassa peltojen kipsikäsittelyyn, vesistökunnostuksiin ja kaupunkivesien hallintaan. Luonnon monimuotoisuuden ja vesienhoidon tavoitteiden saavuttamiseksi vesiensuojelun tehostamisohjelman jatkaminen myös tulevina vuosina on ensiarvoisen tärkeää. EU:n ennallistamisasetuksen sisävesiin liittyviä tavoitteita on mahdollista toteuttaa jatkamalla toisiaan täydentäviä vesiensuojelun tehostamisohjelmaa, vaelluskalaohjelma NOUSUa ja Helmi-elinympäristöohjelmaa.

Ennallistamisasetuksen kustannusten lisäisyys

Ennallistamisasetuksen vaikutusten arvioinnissa Suomen sisävesien tilanparantamiseksi tarvittavien toimenpiteiden kustannuksiksi on arvioitu 467 milj. euroa vuosittain.

Vesienhoidon rehevöitymistä ja vesirakentamisen haittoja lieventävien toimenpiteiden lisäksi ennallistamisasetuksen tavoitteiden saavuttamiseksi voidaan tarvita joitakin laji- tai elinympäristö kohtaisia alueellisesti hyvin rajattuja toimia. Lisäksi ennallistamisasetuksen tavoitteet ulottuvat kaikkiin pintavesiin, kun vesienhoito kattaa valuma-alueeltaan yli 100 km^2 kokoiset joet ja pinta-alaltaan yli 0,5 km^2 kokoiset järvet. Kuitenkin vesienhoidon mukaiset valuma-alueille suunnitellut toimenpiteet parantavat tätä pienempienkin vesien tilaa. Lisäksi Helmi-elinympäristöohjelman pienvesiteemassa on asetettu määrällisiä tavoitteita pienvesien tilan parantamiseksi, mm. nousuesteitä purkamalla.

Asetuksessa edellytettävät toimet eivät siten oletettavasti pääosin ole lisäisiä vesienhoidon toimenpiteisiin nähden.

Turo Hjerppe
Erityisasiantuntija